

Over thuis, buurt, kinderopvang, kleuteronderwijs en transitie

Welke uitdagingen liggen er?

De **kwaliteit van de overgang** tussen thuis, kinderopvang en kleuterschool is **cruciaal** voor jonge kinderen. Onderzoek toont aan hoe deze overgangen te zien zijn als 'transitie', of een **proces van continuïteit en verandering**. Het is geen gebeurtenis van één dag, maar start ruim voor de gebeurtenis en duurt tot het moment waarop kinderen en gezinnen een **gevoel van betrokkenheid** hebben en in deze transitie erkend worden.

Transities vormen immers een **ingrijpend gebeuren voor elk kind**, waarbij kinderen en ouders ernstige moeilijkheden kunnen ondervinden die de latere schoolloopbaan kunnen hypothekeren. De **sociale en culturele achtergrond** van de kinderen en de gezinnen heeft een invloed op de **aansluiting of matching** tussen kinderopvang of kleuterschool en de gezinnen. Het gebrek aan het **'eigenaarschap' over de transitie**, waarbij niemand zich verantwoordelijk voelt voor de aanpassingsproblemen bij het kind, en het gebrek aan **afstemming in de verwachte vaardigheden bij kinderen** zijn bijkomende risicofactoren die de transitie kunnen bemoeilijken. Als kinderen een moeilijke transitie ervaren, krijg je problemen op vlak van welbevinden en betrokkenheid en verlagen de leeransen van de kinderen.

Kinderopvang en kleuterschool zijn in Vlaanderen daarenboven georganiseerd in een split system, en hebben dus elk een eigen administratie en eigen beleid. Deze opdeling leidt tot een **accentbreuk tussen zorg (thuis, kinderopvang) en leren (kleuterschool)**. Dit houdt extra risico's in voor kwetsbare kinderen omdat er een extra transitie op vroege leeftijd bijkomt.

Voor goede transities kijken we naar **ouders, voorzieningen en gemeenschap**. Transities zullen succesvoller zijn wanneer zowel gezin als gemeenschap **'betrokken'** zijn op de overgang en voorzieningen klaar zijn om het kind te ontvangen.

Transities voor alle kinderen **op een positieve manier ondersteunen en begeleiden**, betekent dat er werk gemaakt wordt van **continuïteit op vier domeinen**.

1. **Structurele continuïteit:** een hechte samenwerking tussen de verschillende voorzieningen (gezinsondersteuning - kinderopvang – kleuterschool) en administraties

Dit kan bv. door de Vlaamse en lokale samenwerking te stimuleren en te verankeren en inspirerende praktijken te ontsluiten, met specifieke aandacht voor maatschappelijk kwetsbare groepen zoals lage SES, gezinnen in armoede, vluchtelingen, nieuwkomers, kinderen van inburgeraars, anderstalige kleuters, kinderen met specifieke zorgbehoefte, kinderen zonder papieren, Rom en Roma, ...

2. **Pedagogische continuïteit** en een **continuïteit in het curriculum;**

Dit kan bv. door het thema “transitie” een plaats te geven in de huidige relevante opleidingen en pedagogische kaders. Maar ook door bv. pedagogische kaders te delen.

3. **Professionele continuïteit;**

Dit kan bv. door de opbouw van lerende netwerken voor huidige en toekomstige medewerkers, leerkrachten, opvoedingsondersteuners, kindbegeleiders, ...

4. **Continuïteit met thuis, buurt en gemeenschap versterken.**

Bv. door de lokale samenwerkingsverbanden verder uit te bouwen en in te zetten op ouderbetrokkenheid en participatie.

Wat kan je doen als lokaal bestuur?

Lokale besturen kunnen inzetten op een warme transitie door het thema **op de agenda te zetten**. Bv. door:

- Te wijzen op de noodzaak om met zijn allen werk van te maken van een warme transitie tussen thuis, kinderopvang en kleuterschool.
- In informatie- en communicatiecampagnes die de deelname aan formeel georganiseerde zorg en leervoorzieningen promoten voldoende aandacht te besteden aan een warme transitie.

En door **lokale actoren over beleidsdomeinen heen samen te brengen en te verbinden** in bestaande of nieuwe netwerken (o.a. LOP, LOK, Huizen van het Kind,...) om samen in te zetten op een warme transitie voor alle gezinnen. Dit kan door:

- De lokale diversiteit van gezinnen in beeld te brengen en hun perspectief (noden, behoeften) in te brengen
- Uit te zoeken hoe scholen en andere lokale dienstverleners en sociale organisaties over beleidsdomeinen heen verbonden kunnen worden om gezamenlijk een doordachte 'educare'-visie en aanpak op te bouwen die ook een warme transitie naar het kleuteronderwijs omvat.
- Te bevragen hoe scholen, kinderopvang en andere organisaties vanuit zinnvolle lokale partnerschappen beter ondersteund kunnen worden in een wederkerige dialoog met ouders.
- Uit te wisselen en af te stemmen over een gedeelde aanpak in de ondersteuning van ouders in sociaal-pedagogische thema's zoals wennen in de kinderopvang en de kleuterschool, taalstimulering en meertaligheid, ondersteunen van het zindelijkheidsproces, ...

Als lokaal bestuur kan je ook (projectmatige) **initiatieven tot concrete samenwerking** over beleidsdomeinen heen stimuleren en ondersteunen.

Hoe kunnen lokale partners en samenwerkingsverbanden de uitdaging mee opnemen?

Lokale actoren kunnen inzetten op de warme transitie door **samen te werken met andere relevante partners** (over beleidsdomeinen heen) om de transitie en daarmee gepaard gaande thema's te bespreken en af te stemmen, en door in te zetten op **een gedeelde lokale aanpak**.

Dit kan bv. door:

- Een doordachte 'educare'-visie opbouwen die ook een warme transitie naar het kleuteronderwijs omvat.
- Afstemmen m.b.t. sociaal-pedagogische thema's zoals o.a. wennen in de kinderopvang en de kleuterschool, taalstimulering en meertaligheid, ondersteunen van het zindelijkheidsproces,...
- Organiseren van verschillende activiteiten voor kinderen en gezinnen in de ondersteuning van deze transitie van thuis, kinderopvang naar kleuterschool. Dit zowel binnen een universeel aanbod als proportioneel uitgewerkt volgens de noden en behoeften van de gezinnen in al hun diversiteit.

We denken onder meer aan volgende **lokale actoren**:

- Kinderopvangvoorzieningen en kleuterscholen
- Samenwerkingsverbanden: netwerk Huis van het Kind, LOP, LOK, netwerk kinderarmoede, ...
- Dienstverleners: regio- en CB-werking Kind en Gezin, Inloopteams, Inburgering en integratie, OCMW, bibliotheek, speltheek, spel – en ontmoetingsinitiatieven, ...
- Sociale organisaties zoals samenlevingsopbouw, buurtwerk, verenigingen waar armen het woord nemen, zelforganisaties, ...

Het **AMIF-project** “Proeftuinen duurzame kwalitatieve **kleuterparticipatie** via ouderbetrokkenheid” heeft als doel om de kleuterparticipatie bij mensen uit **derde landen** te verhogen en te verbeteren. Bijzondere aandacht gaat naar **ouderbetrokkenheid** en transities tussen thuis, kinderopvang en kleuterschool.

<https://www.esf-vlaanderen.be/nl/project/oproepen>

KOALA is een ambitieus 10-jaren **project**. Het letterwoord staat voor **Kind- en OuderActiviteiten voor Lokale Armoedebestrijding**. De oproep beoogt **structureel aanbod** te creëren voor aanstaande gezinnen en gezinnen met kinderen tussen 0 en 3 jaar vanuit een **samenwerkingsverband**. Het aanbod heeft opdrachten ten aanzien van **maatschappelijk kwetsbare ouders en kinderen** van -9 tot 3 jaar en wil ouders en kinderen samenbrengen binnen een geïntegreerd aanbod van ontmoeting, themagerichte groepsactiviteiten, oefenmogelijkheden en kinderopvang binnen één setting. Tegelijk worden **extra kinderopvangplaatsen** (met de plussubsidie trap 3) voorzien in Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Met de oproep worden **transities** naar kinderopvang en kleuteronderwijs ondersteund. **Pedagogische en professionele continuïteit** wordt gecreëerd tussen verschillende actoren die met gezinnen met jonge kinderen werken. Het **lokaal sociaal beleid** wordt versterkt en er wordt **verbindend** gewerkt naar basisvoorzieningen in de buurt.

<https://www.kindengezin.be/img/koala-persbericht.pdf>

“Kleine kinderen, grote kansen.” Een **versterkte professionaliteit** in het omgaan met **diversiteit en kinder- en kansarmoede** in het kleuteronderwijs. (Samenwerking tussen het Vlaamse ministerie van onderwijs; de Koning Boudewijnstichting; alle Vlaamse lerarenopleidingen kleuteronderwijs en de pedagogische begeleidingsdiensten.)

Het project is gericht op de **integratie van de competenties** voor het omgaan met diversiteit, kinder- en kansarmoede in het **curriculum** van de Vlaamse **lerarenopleidingen** Kleuteronderwijs en om startende leraren kleuteronderwijs op de schoolvloer te ondersteunen met **concrete methodieken en tools**.

<http://www.grotekansen.be/>

